

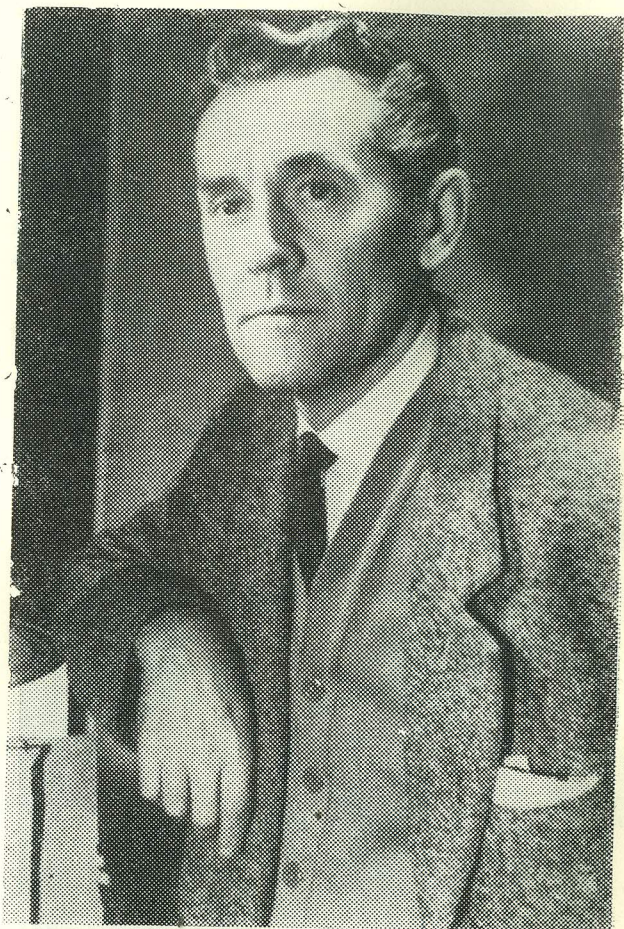
Osalised:

Minnie		ENSV teen. kunstnik Aino Külvand Tiina Jaaksoo ✓
Jack Rance, šerif		ENSV teen. kunstnik Georg Taleš
Dick Johnson (Ramerrez)		Kalju Karask
Jim, kelner «Polka» kõrtsis		Enno Eesmaa
Ashby, Wells Fargo Kompanii agent		ENSV teen. kunstnik Aaro Pärn ✓ August Sepp
Sonora	} kullaotsijad	Ants Aasma Illart Orav ✓
Trin		Edgar Härmson Linnar Solvi ✓
Sam		Heino Raudam Verni Kirs ✓
Bello		Harald Kard Henno Sein ✓
Harry		Heino Otto Erivan Veesaar ✓
Joe		Heino Rikas Tiit Tralla ✓
Happy		Ilmar Kuusemets Abti Männik ✓
John Larkens		Arne Mikk ✓ August Sepp
Billy Jackrabbit, indiaanlane		Ervin Kärvet Artur Linnamägi ✓
Wowkle		Silvia Urb
Jake Wallace, rändlaulik	Ants Aasma ✓ Illart Orav	
Jose Castro, Ramerrezi salga liige	Ervin Kärvet ✓ Artur Linnamägi	
Postiljon	Valdo Peetri	

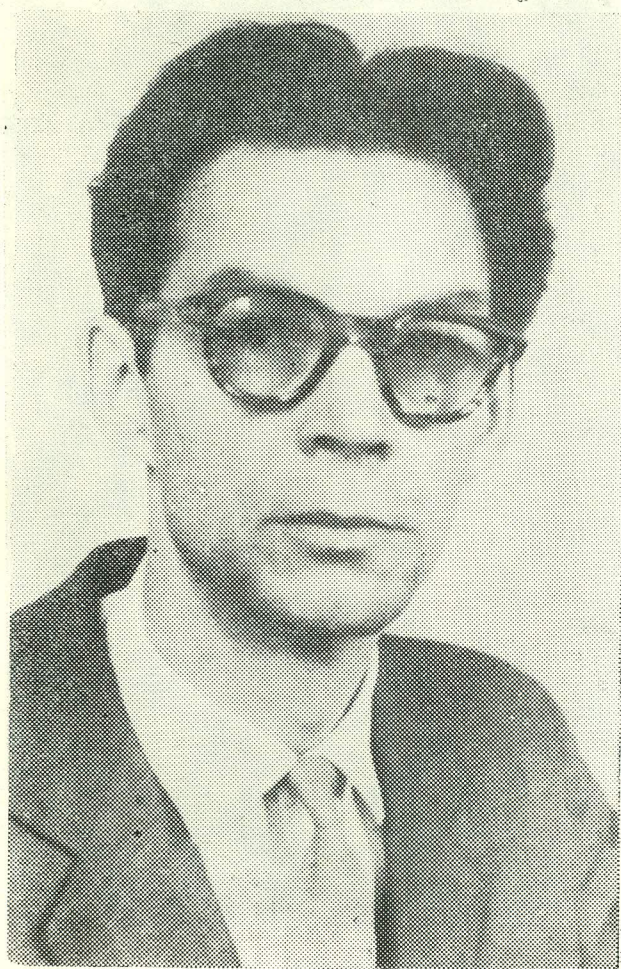
Tegevus toimub 1849.—1850. a. paiku Kalifornias

Vallo Järvi

Paul Mägi

Lembit Roosa

Minnie — Tiina Jaaksoo

Dick Johnson — Kalju Karask

Minnie — Aino Kylvand

Jack Rance — Georg Taleš

«Nimetage maailma ooperiklassika kolm kõige armastatumat heliloojat!»

Tõenäoliselt kõlaks siin vastus enamiku teatrikülastajate suust: «Wagner, Verdi, Puccini».

Selle oletatava kolmiku hulgast omab laiade rahvahulkade seas erilise populaarsuse võib-olla kõige kaasaegsem nende hulgast — Puccini, kuigi just temale sai koos suurimate ülistuste, kiidusõnade ja menuga osaks kohati äärmusteni kalduv mahategev kriitika.

Alates «Manon Lescaut» triumfaalsest esietendusest 1893. a. on iga järgnev Puccini ooper kandnud helilooja nime kõigile maailma ooperilavadele. Pärast «Madame Butterfly» uue variandi esietendust Milaano «La Scalas» 1904. a. (esimene variant paar aastat varem samas teatris ebaõnnestus), sai Puccini kutse külastada Ameerikat. Reisinud läbi Prantsusmaa, Egiptuse ja Lõuna-Ameerika, saabus Puccini lõpuks New-Yorki. Ühel öhtul viibis ta koos oma sõbraga Belasco draama «Tütarlaps kuldsest läänest» etendusel. Vaatamata sellele, et Puccini teose ingliskeelsest tekstist sõnakestki aru ei saanud, vaimustus ta näidendi süžees, dramaturgiast ning teose põnevast ja haaravast atmosfäärist niivõrd, et kohe kadusid ta töölaualt kõik eelnevad skitseeringud ning libretokatsetused. Koostöös G. Cívini ja C. Zangariniga valmis erakordselt lühikese ajaga libreto ning mõni aeg hiljem ka ooper.

10. detsembril 1910. a. avaneski eesriie «Metropolitan Operas» Puccini uuele ooperile «Tütarlaps kuldsest läänest». Ooperi menu ja kogu esietenduse meeoleolu oli erakordselt pidulik. Peaosilaulsid sellised kuulsused nagu Emmy Destinn (Minnie), Enrico Caruso (Dick Johnson) ja Pasquale Amato (Rance). Dirigendipuldis aga seisis Arturo Toscanini.

Stseen ooperi esiklavastusest «Metropolitan» teatris 1910. a.

Etenduse lõpul avanes eesriie ligi 50 korda, Puccinile kingiti teatri poolt hõbedast pärg, mille külge olid köidetud Itaalia ning Ameerika rahvusvärves lindikesed. Ooperi teiseks etenduseks aga määras direktioon juba kahekordsed hinnad!

Ja siiski ei püsinud ooper esialgu kuigi kaua mängukavas. Ühed leidsid, et Puccini hea instinkt teoste ainevaliku suhtes on seekord oma maitset libastunud. Teistele ei meeldinud Puccini uus helikeel, kolmandad kurtsid nn. eht-puccinilike aariate vähesuse üle, kuigi Johnsoni ariooso kolmandast vaatusest leidis kohe tee ka kontserdilavale.

Tänapäeva tingimustes, mil kogu kaasaegse muusika helikeel on muutunud lakoonilisemaks ja kontsentreeritumaks, mil «kostüümides kontserdi» asemel nõutakse lavalt sisutihedat ning psühholoogiliselt läbitunnetatud draamat, mil lauljad peavad kõlavate häälte kõrval meisterlikult valitsema ka sõna — nende nõuete ja tõepriintsiipide valgusel on viimasel

Kaasaja tuntuim Rance osa esitaja: Tito Gobbi

ajal ka «Tütarlaps kuldsest läänest» hakanud üha rohkem kõlama maailma parimatel ooperilavadel.

Ooperi sisu on lühidalt järgmine: keset metsikut läänt, keset toorest kullakaevurite elu, elab Minnie, ainuke, kelle sõna taltsutab tihti raevu sattuvaid mängureid, kes ainsana on võimeline neis koduigatsusest puratud, pooleldi laostunud inimhingedes sütitama inimväärtuse suurima tunde — armastuse.

Ühel õhtul siseneb kõrtsi võõras, nimetades end Johnsoniks.

Minnie tunneb temas kohe oma kunagise tuttava. Nende vahel areneb jutuajamine ja lõpuks, meeste suureks imestuseks Minnie isegi tantsib! Siiani polnud ta selles suhtes veel kellelegi erandit teinud. Kõik see äratav šerifis armukadedust, kuid vahepeal olid mehed tabanud José Castro ning viimaselt saadud andmete põhjal tuleb tal nüüd minna röövlisõjaku püüdma, mida juhib kuulus Ramerrez.

Tegelikult aga osutub kogu afäär pettuseks. Johnson, kes pole keegi muu kui Ramerrez ise, ilmus kõrtsi meeste kullavaru röövimise eesmärgil. Kuna aga ootamatu kohtumine Minniega ei lasknud asjadel areneda kavatsuste kohaselt, saadeti jõugu poolt kõrtsi ka Castro, ülesandega meelitada mehed metsa, et Johnsonil oleks vabad käed oma kavatsuse lõpetamiseks. See osa plaanist ka õnnestub, kuid Minnie ääretult siiras usaldus Johnsoni suhtes äratav viimase hinges hoopis teistlaadi mõtteid ja tundeid ning ta lahkub kõrtsist, jättes puutumata kulla.

Mõni tund hiljem. Oma toas, mis asub väikeses üksildases onnis, valmistub Minnie indiaanlasest naise Wowkle abil Johnsoni vastuvõtuks. Ilmub Johnson ja peagi mõistavad mõlemad, et vastastikusest usaldusest ja sõprusel nende vahel on tekkinud armastus.

Ootamatult ilmub sinna koos meestega šerif. Minnie peidab Johnsoni, kuid samas saab armukadedalt šerifilt teada ranga töö: Johnson pole keegi muu kui too kuulus röövel Ramerrez. Šerif lahkub. Sügavalt pettunud Minnie ei suuda enam veenda ka Johnsoni ülestunnistus, et ta päris röövlialeti oma isalt, et see oli ainus võimalus tema ema, õdede ning vendade näljast päästmiseks. Minnie käsib tal lahkuda. Saanud uksele astuda, tabab Johnsoni maja lähedusse varitsema jäänud šerifi kuul. Veel kord pääseb valla Minnie suur armastus. Taas peidab ta Johnsoni, kuid vereplekid põrandal viivad šerifi peagi tööle jälile. Oma armastatu päästmiseks teeb Minnie šerifile ettepaneku mängida partii kaarte — panuseks Johnsoni elu. Kui võidab šerif, kuuluvad talle nii Johnson kui ka Minnie — võidab aga Minnie, peab šerif Johnsoni temale loovutama. Armastusest Johnsoni vastu ei pea Minnie ebaausaks šerifi petmist kriitilisel momendil. Ta võidab mängu ning Johnson on taas vaba.

On möödunud paar kuud. Ootamatult tabavad mehed metsas Johnsoni just siis, kui ta tahtis lahkuda Kaliforniast, et alustada kusagil kaugel uut, ausat elu. Šerifi käsul otsustatakse Johnson puua, kuid Minnie, saanud teate oma kelnerilt, jõuab viimasel silmapilgul hukkamiskohale. Veel kord suudab Minnie äratada meeste kalgistanud südameis sinna istutatud armastustaimekese: olgu inimene nii halb kui tahes, ometi peitub teda ümbritsevate inimeste südameis nii palju armastust, et võita ükskõik millist pahet või kurjust.

Johnson vabastatakse. Nüüd lahkub ta Kaliforniast juba koos Minniega.

Nagu näeme, on ka selle ooperi tegelased ning aineistik Puccinile väga iseloomulikud ja tüüpilised. Ta kirjutab kusagil: «Ma armastan väikesi asju... ma tahan muusikat kirjutada ainult neist väikestest ja näiliselt tähtsusetuist asjadest, kuid milledest ometi koosneb meie suur elu. Ma tahan kirjutada asjadest, kus peitub tõde, kus on kirglikkust, inimlikkust ja mis kõige tähtsam — et nad puudutavad inimeste südameid».

Nagu näitavad aastad ja elu, on Puccinil olnud õigus. Tema kui helilooja suurteks eeskujuks olid Verdi ja Wagner ning paljud nende loominguprintsibid, eeskätt just hingestatud meloodilisus, on täiel määral iseloomulikud ka Puccini loomingule. Seejuures ei saanud ta iial nende matkijaks. Puccini ei pidanud ennast kunagi meistriks «suures formaadis», kuid nende «väikeste asjade», kõige tavalisemate inimeste elu peeldamises saavutas tema isikupärane looming sellise sügavuse, meisterlikkuse ning mõjujõu, mis iga järjekordse kohtumise puhul haarab jäägitult oma võimusesse nii interpreteerijad kui ka saalisviibijad.

«Tütarlaps kuldsest läänest» lavastati «Estonias» esmakordselt 1938. a. Sõjajärgsetel aastatel on teda mängitud Nõukogude Liidu ulatuses ainult Riias ja Novosibirskis. Käesolev lavastus oleks seega meie teatri järjekordseks sammuks Puccini loomingupärandi vähemkaidud teedel.

PAUL MÄGI